

- سرشناسه: حبیبی، رضا، ۱۳۵۲ -
- عنوان و نام پدیدآور: غرب‌شناسی: مبانی معرفت‌شناختی و روش‌شناختی مدرنیته/ رضا حبیبی؛ زیر نظر احمد رهنمایی.
- مشخصات نشر: قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۹۰.
- مشخصات ظاهری: ۲۴ ص.
- فروست: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)؛ ۸۸۹ علوم سیاسی؛ ۴۱.
- شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۱۱-۶۶۷-۴
- یادداشت: کتابنامه.
- یادداشت: نمایه.
- موضوع: فلسفه جدید
- موضوع: فلسفه اروپایی
- موضوع: تجدد
- موضوع: شناخت (فلسفه)
- موضوع: روش‌شناسی
- شناسه افزوده: رهنمایی، احمد، ۱۳۳۸ -
- شناسه افزوده: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
- رده بندی کنگره: ح ۲ ف ۷۹۸/ BV
- رده بندی دیویی: ۱۹۰
- شماره کتابشناسی ملی: ۲۴۳۰۳۷۰

غرب شناسی

«مبانی معرفت شناختی و روش شناختی مدرنیته»

رضا حبیبی

زیر نظر

سید احمد رهنمایی

انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی

۱۳۹۰

شماره ردیف ۸۸۹
شماره موضوعی علوم سیاسی - ۲۱
۱۳۹۰ - ۵۸

■ غرب‌شناسی: مبانی معرفت‌شناختی و روش‌شناختی مدرن فقه

● مؤلف: رضا حبیبی زیر نظر سیداحمد رهنمایی

● ناشر: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)

● چاپ: نگارش

● نوبت و تاریخ چاپ: اول، تابستان ۱۳۹۰

● شمارگان: ۱۰۰۰

● قیمت: ۳۴۰۰ تومان

● دفتر مرکزی: قم، خیابان شهید کوی ممتاز، پلاک ۲۸

تلفن و نمابر: ۰۲۵۱-۷۷۳۲۳۲۶

● شیهه مؤسسه امام خمینی (ره): قم، بلوار امین، بلوار جمهوری اسلامی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)

تلفن: ۰۲۵۱-۲۱۱۳۶۲۹

فهرست مطالب

۱۱ مقدمه معاونت پژوهش

۱۵ پیشگفتار

بخش اول: مبانی معرفت‌شناختی مدرنیسم

۲۵ مقدمه

۲۵ «شناخت‌شناسی» به جای «هستی‌شناسی»

فصل اول: عقل‌گرایان

۳۱ اشاره

۳۱ تحلیل نظام معرفت‌شناختی عقل‌گرایان

۳۱ نظام معرفت‌شناختی دکارت

۴۰ مبانی معرفت‌شناسی اسپینوزا و لایب‌نیتس

۴۰ نقد و ارزیابی نظام معرفت‌شناسی عقل‌گرایان

۴۰ نقد و ارزیابی دکارت

۴۲ نقد و ارزیابی لایب‌نیتس و اسپینوزا

فصل دوم: تجربه‌گرایان

۴۵ اشاره

۴۵ تحلیل نظام معرفت‌شناختی تجربه‌گرایان

۴۵ دیدگاه جان لاک

۵۱	معرفت‌شناسی کندیاک
۵۳	مبانی معرفت‌شناختی بارکلی و هیوم
۵۵	نقد و ارزیابی مبانی معرفت‌شناختی تجربه‌گرایان

فصل سوم: شهود‌گرایان

۶۱	اشاره
۶۲	تحلیل نظام معرفت‌شناختی شهود‌گرایان
۶۲	روسو
۶۵	کانت
۷۳	نقد و ارزیابی نظام معرفت‌شناختی شهود‌گرایان
۷۳	نقد و ارزیابی دیدگاه روسو
۷۵	نقد و ارزیابی دیدگاه کانت

فصل چهارم: پوزیتیویست‌ها

۸۱	اشاره
۸۲	نظام معرفت‌شناختی پوزیتیویست‌ها
۸۲	تحلیل نظام معرفت‌شناختی پوزیتیویسم
۸۴	مبانی تحقیق‌پذیری شدید
۱۰۱	نقد و ارزیابی نظام معرفت‌شناختی پوزیتیویسم
۱۰۱	ماهیت تناقض‌نمایی نظریه تحقیق‌پذیری
۱۰۲	توجیه‌ناپذیری مطابقت معرفت‌حصولی با عالم واقع

فصل پنجم: مدافعان نظریه ابطال‌پذیری

۱۰۷	اشاره
۱۰۸	تحلیل نظام معرفت‌شناسی ابطال‌پذیرگرایی
۱۱۰	درجه ابطال‌گرایی (پیشرفت علم)

عوامل کمی و کیفی افزایش درجهٔ ابطال‌پذیری.....	۱۱۱
نقد ابطال‌گرایی.....	۱۱۲

فصل ششم: ساختار انقلاب‌های علمی

اشاره.....	۱۱۵
تحلیل نظام معرفت‌شناسی ساختار انقلاب‌های علمی.....	۱۱۶
مرحلهٔ پیش‌علم.....	۱۱۷
فرایند گذر از پیش‌علم به علم عادی.....	۱۱۸
شکل‌گیری علم عادی یا علم هنجاری.....	۱۲۱
تعریف پارادایم.....	۱۲۱
ماهیت علم هنجاری.....	۱۲۲
بحران و انقلاب.....	۱۲۳
فرایند تکامل علم.....	۱۲۵
نقد و بررسی دیدگاه کوهن.....	۱۲۸
برجستگی‌های دیدگاه کوهن.....	۱۲۸
کاستی‌های نظریهٔ کوهن.....	۱۳۶

فصل هفتم: مکتب بر ضد روش (مکتب فلسفهٔ علم فایرابند)

نفی ضرورت تطابق تئوری‌ها با داده‌های مشاهداتی.....	۱۴۲
پافشاری دانشمندان بر نظریه، به‌رغم شواهد مخالف.....	۱۴۴
نفی برتری داده‌های تجربی بر اسطوره، سحر و فرآورده‌های پیش‌علم کوهن.....	۱۴۷
نقد مکتب فایرابند.....	۱۴۸
نسبیت تمام‌عیار در معرفت بشری.....	۱۵۰
نفی برتری تجربه بر اسطوره و سحر.....	۱۵۱
خلط بین روش و فن در مکتب فایرابند.....	۱۵۱

بخش دوم: مبانی روش‌شناختی مدرنیسم

مقدمه ۱۵۷

فصل اول: عصر روشنگری و روش‌شناسی

اشاره ۱۶۱

تذکر و خودآگاهی درباره موضوع روش‌شناسی ۱۶۳

ابهام‌زدایی از قواعد روش‌شناسی و تلاش برای نظام‌مند کردن آن ۱۶۳

شیفتگی در برابر تجربه‌گرایی و تعمیم غیرمنطقی آن به همه حوزه‌ها ۱۶۴

فصل دوم: نوآوری متفکران مدرنیته در حوزه روش‌شناسی: از ادعا تا واقعیت

اشاره ۱۶۷

غرب جدید، بنیان‌گذار روش تجربی یا بر بنیاد تجربه‌گرایی؟ ۱۶۷

تجربه‌گرایی فلاسفه علم ۱۶۸

تبارشناسی بنیان‌گذاری تجربه‌گرایی از منظر متفکران غربی ۱۶۹

فصل سوم: اگزیستانسیالیسم

اشاره ۱۷۹

زمینه‌های فکری و جامعه‌شناختی پیدایش اگزیستانسیالیسم ۱۸۱

ویژگی‌های مشترک میان فیلسوفان اگزیستانسیالیست ۱۸۷

مضامین مشترک در میان اگزیستانسیالیست‌ها و بررسی آنها ۱۹۰

تفرد انسانی (فردیت) ۱۹۱

درون‌ماندگاری ۱۹۴

گزاف بودن جهان ۱۹۶

آزادی و انتخاب ۱۹۸

موقعیت‌های مرزی ۲۰۱

ارتباط با انسان‌ها ۲۰۳

فهرسته مطالب © ۹

۲۰۴.....	اگزستانسیالیست‌ها و مسائل اخلاقی و ارزشی
۲۰۶.....	بررسی ارزش‌های اگزستانسیالیستی
۲۰۷.....	مسائل معرفت‌شناسی در سخنان اگزستانسیالیست‌ها
۲۱۱.....	منابع
۲۱۵.....	نمایه‌ها

www.ketab.ir

مقدمه معاونت پژوهش

حقیقت اصیل‌ترین، جاودانه‌ترین و زیباترین راز هستی و نیاز آدمی است که سلسله مؤمنان و عالمان صادق چه جان‌ها که در راه آن نباخته، و جاهلان و باطل‌پرستان چه توطئه‌ها و ترفندها که برای محو و مسخ آن نساخته‌اند. چه تلخ‌واقعیتی است مظلومیت حقیقت، و چه شیرین‌حقیقتی است این واقعیت که در مصاف همیشگی حق و باطل، حق سربلند و سرفراز است و باطل ازین رفتنی و نگویند. این والا و بالاترینی حقیقت، گذشته از سوشت حق، وام‌دار کوشش‌های خالصانه و پایان‌ناپذیر حقیقت‌جویانی است که در عرصه نظر و عمل کمر همت محکم بسته و از دام و دانه دنیا رسته‌اند، و در این میان، نقش و تأثیر ادیان و پیامبران الهی، و به‌ویژه اسلام و پیامبر اکرم ﷺ و جانشینان برحق و گرامی او ﷺ، برجسته‌ترین است.

دانشمندان نام‌آور شیعه رسالت خطیر و بی‌نظیر خویش را بهره‌گیری از عقل و نقل و غوص در دریای معارف قرآن و برگرفتن گوهر ناب حقیقت از سیره آن پیشوایان و عرضه آن به عالم بشری و دفاع جانانه در برابر هجوم ظلمت‌پرستان حقیقت‌گریز دانسته و در این راه دیده‌ها سوده و جان‌ها فرسوده‌اند. اکنون در عصر بحران معنویت که دشمنان حقیقت و آدمیت هر لحظه با تولید و انتشار فزون از شمار آثار نوشتاری و دیداری و به‌کارگیری انواع ابزارهای پیشرفته سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در عرصه‌های گوناگون برای سیطره بر جهان می‌کوشند، رسالت حقیقت‌خواهان و اندیشمندان حوزوی و دانشگاهی، به‌ویژه عالمان دین، بس عظیم‌تر و سخت‌دشوارتر است.

در جهان تشیع، پژوهشگران حوزوی در علوم فلسفی و کلامی، تفسیری و حدیثی، فقهی و اصولی و نظایر آن کارنامه درخشانی دارند، و تأملات ایشان بر تارک پژوهش‌های اسلامی می‌درخشد. در زمینه علوم طبیعی و تجربی و فناوری‌های جدید نیز پژوهشگران ما تلاش‌هایی چشمگیر کرده، گام‌هایی نویدبخش برداشته و به جایگاه درخور خویش در جهان نزدیک شده‌اند، و می‌کوشند تا با فعالیت‌های روزافزونشان مقام شایسته خویش را در صحنه علمی بین‌المللی باز یابند. ولی در قلمرو پژوهش‌های علوم اجتماعی و انسانی تلاش‌های دانشمندان این مرز و بوم آن گونه که شایسته نظام اسلامی است، به بار ننشسته و آنان گاه به ترجمه و اقتباس نظریات دیگران بسنده کرده‌اند. در این زمینه کمتر می‌توان رد پای ابتکارات و به‌ویژه خلاقیت‌های برخاسته از مبانی اسلامی را یافت و تا رسیدن به منزلت مطلوب راهی طولانی و پرچالش در پیش است. از این روی، افزون بر استنباط، استخراج، تفسیر و تبیین آموزه‌های دینی و سازمان‌دهی معارف اسلامی، کاوش در مسائل علوم انسانی و اجتماعی از دیدگاه اسلامی و تبیین آنها از مهم‌ترین اهداف و اولویت‌های مؤسسات علمی به‌ویژه مراکز پژوهشی حوزه‌های علمیه است.

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی^ع در پرتو تأییدات رهبر کبیر انقلاب اسلامی و حمایت‌های بی‌دریغ خلف صالح وی، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای «مدظله‌العالی» از آغاز تأسیس بر اساس سیاست‌ها و اهداف ترسیم‌شده از سوی حضرت آیت‌الله محمدتقی مصباح یزدی «دامت برکاته» به امر پژوهش‌های علمی و دینی اهتمام داشته و در مسیر برآوردن نیازهای فکری و دینی جامعه، به پژوهش‌های بنیادی، راهبردی و کاربردی پرداخته است. معاونت پژوهش مؤسسه برای تحقق این مهم، افزون بر برنامه‌ریزی و هدایت دانش‌پژوهان و پژوهشگران، در زمینه نشر آثار محققان نیز کوشیده و بحمدالله تاکنون آثار ارزنده‌ای را در حد توان خود به جامعه اسلامی تقدیم کرده است.

کتاب پیش رو، پژوهشی است در قلمرو غرب‌شناسی که با تلاش پژوهشگران این مرکز انجام

مقدمه معاونت پژوهش © ۱۳

آقای رضا حبیبی نگارش یافته است. هدف اصلی نویسنده، تجزیه و تحلیل مبانی معرفت‌شناختی و روش‌شناختی نظام‌های فلسفی و فکری مربوط به مدرنیته به شیوه توصیفی-تحلیلی است. معاونت پژوهش از مؤلف محترم و جناب حجت‌الاسلام والمسلمین آقای دکتر سیداحمد رهنمایی که با نظارت و ارائه نظرهای سودمندشان، بر اتقان و غنای آن افزوده‌اند، صمیمانه سپاسگزاری می‌کند و توفیق روزافزون ایشان را از خداوند متعالی خواستار است.

معاونت پژوهش

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی *

www.ketab.ir